

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Małgorzata Motylow

KAP.410.002.01.2019

Pan
Marek Zagórski
Minister Cyfryzacji
Ministerstwo Cyfryzacji
ul. Królewska 27
00-060 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/004 – Realizacja Programu Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej

Tekst ujednolicony

zgodnie z uchwałą nr 5/2020 Kolegium Najwyższej Izby Kontroli z dnia 22 stycznia 2020 r.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 50 00, F +48 22 444 57 93
NIK@NIK.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Cyfryzacji ul. Królewska 27 00-060 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Zagórski, Minister Cyfryzacji, od 17 kwietnia 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Anna Streżyńska, Minister Cyfryzacji, od 16 listopada 2015 r. do 9 stycznia 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja przez Ministra Cyfryzacji zadań związanych z Ogólnopolską Siecią Edukacyjną.
Okres objęty kontrolą	od 1 stycznia 2016 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, tj. do dnia 3 września 2019 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Administracji Publicznej
Kontrolerzy	1. Kamila Trzcicka, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KAP/38/2019 z dnia 16 maja 2019 r. 2. Tomasz Płodowski, starszy inspektor k.p., upoważnienie do kontroli nr KAP/37/2019 z dnia 16 maja 2019 r. 3. Anna Demus, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr KAP/36/2019 z dnia 16 maja 2019 r.

(akta kontroli str. 1-6, 1743-1744)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Minister Cyfryzacji podjął działania związane z przygotowaniem Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (dalej: OSE), jednak nie zapewnił niezależnej oceny prawidłowości przygotowanej przez Operatora OSE (Naukową i Akademicką Sieć Komputerową – Państwowy Instytut Badawczy, dalej: NASK, NASK-PIB)³ koncepcji wykonania sieci OSE oraz weryfikacji zaproponowanego przez Operatora OSE kosztorysu prac. Nie została także sporządzona kompletna, zintegrowana, jednolita Dokumentacja Inicjująca Projekt (dalej: DIP).

Minister nadzorował postęp prac nad tworzeniem i wdrożeniem OSE m.in. poprzez organizację codziennych spotkań z udziałem przedstawicieli Ministerstwa i NASK jako wykonawcy sieci, jednak proces podłączania szkół do OSE przez NASK przebiega z opóźnieniem. W 2018 r. przyłączono do OSE jedynie 366 szkół w 328 lokalizacjach, tj. 21,9% z 1 500 lokalizacji przewidzianych do podłączenia w tym roku. Pomimo wdrożenia planu naprawczego, tempo przyłączania szkół do OSE w 2019 r. nie uległo wystarczającemu przyspieszeniu. NIK zwraca uwagę, że na dzień 31 sierpnia 2019 r. usługi OSE zostały uruchomione w 2 575 lokalizacjach (tj. 20,3%) z 12 700 zaplanowanych do podłączenia w 2019 r., czyli w 13,2% lokalizacji z 19 500 przewidzianych do podłączenia do końca 2020 r. Istnieje więc ryzyko niepodłączenia usług OSE do wszystkich szkół do końca 2020 r., czyli w terminie określonym w uchwale nr 90/2017 Rady Ministrów z dnia 13 czerwca 2017 r. w sprawie realizacji Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej „100 Mega na 100-lecie”.

Minister podejmował właściwe działania na rzecz popularyzacji OSE. Minister zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁴ (dalej: ufp) oraz ustawy o OSE udzielił dotacji celowej na finansowanie kosztów realizacji OSE oraz należycie nadzorował jej wykorzystanie. W wyniku badania 25,5% kwoty wydatków poniesionych w ramach dotacji na 2018 r., NIK nie stwierdziła wydatków poniesionych na zadania inne niż określone w art. 11 ustawy o OSE.

Ponadto, stwierdzono nieprawidłowość polegającą na rozliczeniu dotacji celowej za rok 2018 r. dla Operatora OSE 42 dni po terminie określonym w art. 152 ust. 2 ufp.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Realizacja przez Ministra Cyfryzacji zadań związanych z Ogólnopolską Siecią Edukacyjną

Opis stanu
faktycznego

1 Przygotowanie do realizacji OSE

1.1. W grudniu 2015 r. Ministrowie: Edukacji Narodowej, Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Cyfryzacji na wspólnej konferencji przedstawili plan „*włączenia nauczania programowania komputerowego do podstawy programowej kształcenia informatycznego na każdym etapie edukacji oraz podłączenia wszystkich szkół w Polsce do szybkiego Internetu.*”

(akta kontroli str. 129-133)

1.2. W lutym 2016 r. Minister Cyfryzacji zlecił NASK przeprowadzenie projektu pilotażowego pod nazwą *Szerokopasmowy Internet dla szkół*, którego celem było

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ W art. 4 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (Dz. U. poz. 2184, dalej: ustawa o OSE) wskazano, że Operatorem OSE jest NASK.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 869, ze zm.

m.in. opracowanie projektu technicznego sieci OSE, pilotażowego podłączenia wytypowanych szkół, zabezpieczenie łącza transmisji Internetu przed dostępem do treści niepożądanych, ochrona przed wirusami, spamem, zebranie danych związanych z procesem inwestycyjnym, w tym o kosztach budowy przyłączy, stanie technicznym instalacji wewnętrznych, poziomie obsługi informatycznej, wyposażeniu komputerowym. Projektem pilotażowym, do czerwca 2017 r., objęto 36 szkół w siedmiu województwach: podlaskim, mazowieckim, dolnośląskim, lubelskim, pomorskim, śląskim i świętokrzyskim. Z realizacji pilotażu NASK sporządzał i przekazywał do MC cotygodniowe raporty oraz przygotował dwa raporty podsumowujące działania edukacyjne. Dyrektor Generalny MC poinformował, że w związku z przekazywaniem przez NASK cotygodniowych raportów oraz przedstawieniem dwóch raportów z działań edukacyjnych, odstąpiono od zlecenia NASK sporządzenia dokumentu podsumowującego przebieg pilotażu w całym okresie jego realizacji na rzecz przystąpienia do sporządzania ostatecznej koncepcji OSE.

(akta kontroli str. 34-128)

1.3. W 2016 r. w ramach przygotowań do realizacji OSE przeprowadzona została inwentaryzacja stanu dostępności Internetu w jednostkach oświatowych, w ramach której:

- Ministerstwo Edukacji Narodowej wraz z MC przeprowadziły ankietę wśród szkół i placówek – uzyskano odpowiedzi z ok. 27,0 tys. spośród 30,5 tys. jednostek oświatowych zarejestrowanych w Systemie Informacji Oświatowej;
- MC przeprowadziło otwarte konsultacje społeczne w zakresie planów inwestycyjnych przedsiębiorców telekomunikacyjnych, którzy mogli zgłaszać zamiar podłączenia jednostek oświatowych do szybkiego Internetu;
- Urząd Komunikacji Elektronicznej przeprowadził analizę informacji o dostępie jednostek oświatowych do infrastruktury szerokopasmowej.

Ministerstwo na tej podstawie ustaliło, że ok. 23% jednostek oświatowych (tj. ok 7,1 tys.) jest w zasięgu Internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s.

(akta kontroli str. 129-162)

1.4. W okresie od 23 grudnia 2016 r. do 31 stycznia 2017 r. Ministerstwo Cyfryzacji przeprowadziło konsultacje publiczne założeń projektu ustawy o OSE, w wyniku których 11 podmiotów wyraziło swoje opinie. Ideę powstania OSE poparły m.in. Fundacja Centrum Cyfrowe, Fundacja e-Państwo, Netia S.A., Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji. Uwagi do projektu dotyczyły m.in. konieczności modernizacji wyposażenia informatycznego szkół, udostępniania i korzystania z zasobów edukacyjnych za pośrednictwem OSE, wykorzystania istniejącej i kontrolowanej przez państwo infrastruktury telekomunikacyjnej i analizy alternatywnych dla koncepcji OSE sposobów osiągnięcia tego celu (np. przez zakup usług telekomunikacyjnych od podmiotów komercyjnych).

(akta kontroli str. 129-133, 2290, płyta_CD6)

1.5. W uchwale nr 90/2017 Rady Ministrów z dnia 13 czerwca 2017 r. w sprawie realizacji Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej „100 Mega na 100-lecie” postanowiono, że w latach 2018-2020 tworzona będzie Ogólnopolska Sieć Edukacyjna, która swoim zasięgiem obejmie wszystkie szkoły w Polsce. W uchwale tej Ministrowi Cyfryzacji powierzono zadania dotyczące tworzenia szkołom warunków do dostępu do Internetu i zapewnienia narzędzi informatycznych wspierających procesy edukacyjne. MC w materiale informacyjnym do uchwały Rady Ministrów wskazało,

że planuje powierzyć budowę i utrzymanie OSE Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej – Państwowemu Instytutowi Badawczemu. W dniu 13 grudnia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 27 października 2017 r. o Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej⁵. W art. 4 tej ustawy wskazano, że Operatorem OSE jest NASK. W uzasadnieniu do tej ustawy podano, m.in. że *jednym z zadań NASK, szczególnie ważnym dla planowania i realizacji polityki państwa i wykonywanych w sposób ciągły, jest wsparcie rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w tym prowadzenie badań nad bezpieczeństwem korzystania z sieci, szczególnie przez dzieci. Z uwagi na prowadzoną dotychczas działalność operatorską w zakresie dostarczania sieci telekomunikacyjnych i świadczenia usług telekomunikacyjnych, głównie jednostkom oświatowym lub naukowym, NASK jako jedyny podmiot w Polsce posiada odpowiednie doświadczenie oraz niezbędne know-how, poparte szeregiem prowadzonych badań, w zakresie m.in. profili korzystania z usług telekomunikacyjnych przez jednostki oświatowe i naukowe czy optymalizacji procesu dostarczania rozwiązań teleinformatycznych i usług świadczonych na potrzeby podmiotów realizujących zadania oświatowe/naukowe. Ponadto za powierzeniem NASK funkcji operatora OSE, w drodze bezpośredniego wskazania w ustawie, przemawia również aspekt formalny, tj. prowadzenie działalności przez NASK w formie prawnej państwowego instytutu badawczego, co przejawia się w następujących korzyściach z punktu widzenia m.in. sposobu i trybu finansowania oraz sprawowania kontroli nad wykonywaniem zadań operatora OSE:*

- 1) *jako państwowy instytut badawczy NASK podlega ustawowemu nadzorowi ze strony właściwego ministra – w związku z czym katalog działań kontrolnych w zakresie prawidłowości wypełniania funkcji operatora OSE jest szerszy, a zarazem działania te są bardziej elastyczne w odróżnieniu np. od katalogu i możliwości podejmowania działań kontrolnych w formule zamówienia publicznego i współpracy zamawiający – wykonawca czy w formule partnerstwa publiczno-prywatnego;*
- 2) *finansowanie zadań operatora OSE będzie mogło następować na podstawie dotacji celowej z budżetu państwa, której udzielenie – zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych – wiąże się z określonymi warunkami m.in. w zakresie rozliczenia przyznanych środków (w tym konieczności zwrotu niewykorzystanej kwoty przez podmiot otrzymujący dotację), co sprawia, że pełnienie funkcji operatora OSE nie jest działaniem komercyjnym (tj. nienastawionym na zysk – w odróżnieniu od formuł zamówienia publicznego lub partnerstwa publiczno-prywatnego, gdzie zawsze występuje aspekt zysku wykonawcy/partnera prywatnego).*

(akta kontroli str.134-139)

1.6. W uzasadnieniu do projektu ustawy o OSE Minister Cyfryzacji, poza celem technicznym jakim było podłączenie szkół do szerokopasmowego Internetu, zawarł także następujące cele: zmiana w sposobie kształcenia uczniów poprzez włączenie i powszechne wykorzystanie zasobów edukacyjnych dostępnych z użyciem sieci Internet (np. zapewnianych dotychczas przez Ministerstwo Edukacji Narodowej lub jego jednostki podległe), przyczynienie się do rozwoju nowych form kształcenia oraz kompetencji i umiejętności cyfrowych (w tym powszechna nauka programowania), wyrównanie szans edukacyjnych wszystkich uczniów w Polsce, w szczególności uczniów zamieszkujących tereny o niskiej gęstości zaludnienia i uczących się w szkołach o małej liczbie uczniów, dla których dostęp do nowoczesnych źródeł i strumieni wiedzy jest krytycznym elementem podnoszenia ich potencjału oraz zabezpieczenie użytkowników przed zagrożeniami w sieci w możliwie największym

⁵ Z wyjątkiem art. 13, który wszedł w życie z dniem ogłoszenia ustawy o OSE.

zakresie (w szczególności przed dostępem do treści zagrażających prawidłowemu rozwojowi uczniów).

(akta kontroli str. 140-167)

1.7. Jak poinformował Dyrektor Generalny MC ówczesne problemy i wyzwania związane z cyfryzacją edukacji były na tyle znane i wystarczająco udokumentowane, a przyjęta przez rząd logika działań w tej sferze zakładała równoległą realizację komplementarnych wobec siebie procesów, że dodatkowe konsultacje dedykowane wyłącznie JST w tak specyficznym – co do zasady czysto technicznym – obszarze zapewnienia szkołom dostępu do szybkiego Internetu nie mogły przynieść wniosków innych niż dotychczas zidentyfikowane. Jednostki samorządu terytorialnego brały natomiast udział w określeniu stanu dostępu do Internetu i wyposażenia szkół w infrastrukturę teleinformatyczną, istniejącego na moment przystąpienia do prac nad OSE (tj. w ankiecie przeprowadzonej we współpracy z MEN, o której jest mowa w uzasadnieniu do ustawy o OSE), co było oczywistym elementem niezbędnym w procesie przygotowania OSE.

Ustalono, że w ramach procesu legislacyjnego projekt ustawy o OSE był konsultowany przez Zespół do Spraw Społeczeństwa Informacyjnego Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, który został upoważniony przez KWRiST do wydania wiążącej opinii w sprawie. Projekt ustawy został pozytywnie zaopiniowany przez Zespół, a zgłoszone uwagi zostały na posiedzeniu wyjaśnione przez Ministerstwo i częściowo uwzględnione w projekcie ustawy.

(akta kontroli str. 2261-2290, płyta_CD6)

1.8. Analiza dokumentu NASK pn. *Wstępny projekt koncepcji OSE (Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej)* z dnia 4 września 2017 r. wykazała, że opisuje on sposób realizacji przez Operatora projektu OSE, w tym m.in. organizację projektu, organizację procesów utrzymania usług, realizację połączeń jednostek oświatowych, wstępny harmonogram projektu, szacowane koszty wdrożenia. Dyrektor Generalny MC poinformował, że zlecenie NASK wykonania koncepcji nastąpiło w połowie roku 2017, po zakończeniu zasadniczej fazy badawczej pilotażu OSE (...) bieżące ustalenia dotyczące jej założeń i treści dokonywane były podczas roboczych spotkań przedstawicieli MC i NASK. (...) Zlecenie NASK wykonania koncepcji stanowiło naturalną konsekwencję realizacji przez NASK pilotażu OSE. Ponadto, Dyrektor Generalny MC poinformował, że (...) w ramach prac nad organizacją OSE Ministerstwo analizowało wariant, w którym wdrażanie OSE powierzone byłoby podmiotowi rynkowemu/publicznemu (lub kilku podmiotom) w drodze otwartego naboru (przetargu). Taki wariant został także zasugerowany Ministerstwu w ramach rynkowych, roboczych konsultacji założeń OSE. Jednakże uznano, że w takim wariantcie koszty realizacji OSE mogą wzrosnąć, bowiem należało oczekiwać, że uczestnictwo jakiegokolwiek podmiotu zewnętrznego względem MC we wdrażaniu OSE na podstawie takiego otwartego naboru wiązać się będzie z oczekiwaniem przez ten podmiot stosownej marży, przewyższającej oszacowane koszty realizacji OSE w wariantcie realizowanym przez NASK (w tym koszty własnych zasobów ludzkich zaangażowanych w realizację). Dodatkowo zauważono, że dostępne narzędzia współpracy strony publicznej z podmiotami rynkowymi (w szczególności w trybach ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym) nie umożliwią Ministerstwu pełnienia nadzoru nad realizacją OSE w sposób, jaki jest możliwy w trybie nadzoru nad jednostką podległą lub nadzorowaną. Istotnym zastrzeżeniem dla tego wariantu był także brak możliwości „zabezpieczenia” na mocy ustawy o OSE pełnienia funkcji operatora OSE przez podmiot posiadający stosowny know-how zarówno w zakresie

świadczenia usług telekomunikacyjnych, cyberbezpieczeństwa oraz stosowania rozwiązań ICT w edukacji.

Na potrzeby prac nad OSE zostały opracowane także dokumenty: studia wykonalności trzech projektów: OSE-B (systemy bezpieczeństwa OSE), OSE-D (sieć dostępowa OSE), OSE-S (sieć szkieletowa OSE), dotyczących wdrożenia OSE dofinansowywanych ze środków Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014 – 2020 (PO PC), których beneficjentem jest NASK – PIB oraz *Ocena Skutków Regulacji do projektu ustawy o Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (OSR).*

Na potrzeby prac nad OSE nie sporządzono jednolitej, kompletnej i spójnej Dokumentacji Inicjującej Projekt (DIP) (dalszy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 140-146, 168-475, 532-995, 2073-2260, 2395-2405)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Na potrzeby prac nad OSE nie sporządzono jednolitej, kompletnej i spójnej Dokumentacji Inicjującej Projekt (DIP), która powinna być opracowana w myśl metodyki Prince2. Z umowy dotacji celowej udzielonej NASK jak i z treści studiów wykonalności projektów OSE-B, OSE-D, OSE-S wynika, że metodyka Prince2 została wskazana jako ta, w oparciu o którą należy prowadzić prace nad OSE. Ponadto, w Ministerstwie Cyfryzacji wprowadzono *Metodykę zarządzania projektami w resorcie cyfryzacji*⁶ w której wskazano, że jest ona zgodna ze standardem Prince2. Przedstawiony w toku kontroli dokument zatytułowany „Karta programu”⁷, nie odpowiada swoją zawartością Dokumentacji Inicjacji Projektu. Dokument ten stanowi jedynie skrótowe podsumowanie programu. Dyrektor Generalny MC wyjaśnił, że (...) *dokumentami, których treść odpowiada merytorycznym wymaganiom (...) są „Wstępna koncepcja OSE”, a także studia wykonalności do projektów OSE-S, OSE-B i OSE-D.*

Zdaniem NIK, dokumentacja wytworzona w ramach prac nad OSE dotycząca m.in.: pilotażu OSE, inwentaryzacji stanu dostępu szkół do Internetu, kosztów budowy sieci OSE i jej późniejszego utrzymania czy wstępny projekt koncepcji OSE nie ma charakteru jednolitego i całościowego opracowania, tak aby stanowić jedno, spójne, kompletne źródło informacji o organizacji projektu, zasadach i procedurach zarządzaniu nim. Dokumentacja wskazana przez Ministerstwo zawiera definicję przedsięwzięcia, jego uzasadnienie biznesowe, podejście do zarządzania ryzykiem i komunikacją, plan projektu, natomiast brak jest w niej wymaganego metodyką Prince2 sposobu zarządzania jakością i sterowania zmianami, a także mechanizmów sterowania przebiegiem projektu i dostosowania metodyki Prince2 do specyfiki prowadzonego przedsięwzięcia. Ponadto, zagadnienia dotyczące struktury zespołu zarządzania projektem oraz opisów ról powielone zostały w różnych dokumentach. Zdaniem NIK, brak takiej jednolitej dokumentacji może prowadzić do niejednoznacznego rozumienia zakresu projektu, ról uczestniczących w nim osób, czy zasad zarządzania projektem.

(akta kontroli str. 140-146, 168-475, 532-995, 2073-2260, 2395-2405, 2406-2507)

⁶ Wprowadzoną zarządzeniem Ministra Cyfryzacji nr 5 z dnia 10 marca 2017 r., obowiązującym w okresie od 11 marca 2017 r. do 27 lutego 2019 r. (Dz. Urz. MC z 2017 r. poz. 6) oraz zarządzeniem Ministra Cyfryzacji nr 5 z dnia 28 lutego 2019 r. (Dz. Urz. MC z 2019 r. poz.6)

⁷ Przekazany kontrolerom NIK przez MC wraz z pismem z 27 maja 2019 r.

2. Zarządzanie OSE

2.1. Osobami z kierownictwa Ministerstwa, odpowiedzialnymi za przygotowanie Programu OSE⁸ byli:

- Pan Piotr Woźny, Podsekretarz Stanu – w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 marca 2017 r.,
- Pan Marek Zagórski – od 1 kwietnia 2017 r. jako Sekretarz w MC, a następnie jako Minister Cyfryzacji do dnia zakończenia kontroli.

(akta kontroli str. 7-17, 1739-1895)

2.2. W związku z budową Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej, w celu realizacji Programu OSE powołano Komitet Sterujący (dalej również KS). W skład KS powołano dwie osoby, tj. Przewodniczącego KS – Pana Ministra Marka Zagórskiego oraz Głównego Dostawcę⁹ – Krzysztofa Silickiego, p.o. Dyrektora NASK – PIB. Pierwsze posiedzenie Komitetu Sterującego odbyło się w dniu 13 lipca 2017 r., tj. po przyjęciu przez Radę Ministrów uchwały o realizacji OSE. Uczestniczyli w nim przedstawiciele Ministerstwa Cyfryzacji i NASK-PIB oraz NASK S.A¹⁰. Formalne powołanie Komitetu nastąpiło na podstawie decyzji nr 46 Ministra Cyfryzacji z dnia 24 września 2018 r. Posiedzenia KS Programu OSE odbywały się cyklicznie, co do zasady co dwa tygodnie. Dyrektor Generalny MC poinformował, że (...) *Komitet Sterujący dla Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej, zarówno sprzed decyzji powołującej, jak i po jej podjęciu, ma identyczny charakter i pełni tę sama funkcję w strukturze zarządzania i nadzoru nad planowaniem i realizacją programu OSE. (...) przed 13 lipca 2017 r. także odbywały się spotkania ciała spełniającego funkcję KS, choć wtedy były to po prostu spotkania robocze tej samej grupy osób pracujących nad przygotowaniem dokumentów legislacyjnych i wdrożeniowych dla OSE, które później reprezentowały (reprezentują) MC i NASK na posiedzeniach KS. Jeśli chodzi o moment powołania KS w formie decyzji, to jest on współbieżny z terminem, w którym OSE – zgodnie z ustawą – rozpoczęło świadczenie usług szkołom (wrzesień 2018 roku). Wtedy stwierdzono, że funkcjonowanie KS OSE, w związku ze znacznym wzrostem potencjalnych spraw rozwiązywanych przez to ciało, powinno zostać sformalizowane na mocy wiążących dokumentów (...).* Ponadto, Dyrektor Generalny MC wyjaśnił, że przy sporządzaniu decyzji o powołaniu KS OSE zdecydowano, że w jego skład wchodzić będą wyłącznie przedstawiciele MC i NASK ze szczebla ścisłego kierownictwa tych instytucji jako emanacja czynnika decyzyjnego w strukturze zarządzania i nadzoru nad realizacją programu OSE. Uznano jednocześnie za formalnie zbędne, aby na poziomie decyzji Ministra włączać do składu KS innych przedstawicieli MC i NASK (pracowników zajmujących się merytorycznie realizacją i nadzorem nad OSE). Ponieważ program nie jest też realizowany na zlecenie MEN, nie znaleziono podstaw do powołania przedstawicieli MEN jako ewentualnego głównego użytkownika.

Do zadań¹¹ Komitetu Sterującego należało m.in. zatwierdzanie dokumentów programowych, monitorowanie realizacji celów Programu OSE i reagowanie w sytuacji stwierdzenia opóźnień w realizacji OSE. Realizując te zadania Komitet Sterujący m.in. w związku ze stwierdzonymi opóźnieniami w podłączaniu szkół do sieci OSE zlecił NASK przygotowanie planu naprawczego, który następnie został

⁸ Program OSE składający się z projektów: OSE-B, OSE-D, OSE-S, OSE dotacja.

⁹ Zgodnie z decyzją Ministra Cyfryzacji nr 22 z dnia 15 lipca 2019 r. przedstawicielem głównego dostawcy – w Komitecie Sterującym jest Zastępca Dyrektora NASK-PIB.

¹⁰ Powołana przez Instytut Badawczy NASK spółka świadcząca usługi telekomunikacyjne, w tym m.in. usługi bezpieczeństwa.

¹¹ Decyzja nr 46 Ministra Cyfryzacji z dnia 24 września 2018 r. w sprawie powołania Komitetu sterującego dla projektu „Ogólnopolska Sieć Edukacyjna”.

zaakceptowany i przyjęty do realizacji¹². Na posiedzeniach KS przedstawiciele MC i NASK prezentowali m.in. informacje o postępie w realizacji podłączeń szkół do sieci OSE, rozliczeniu dotacji, bieżących problemach w realizacji projektu. Ustalono, że protokoły z posiedzeń Komitetu nie były podpisywane przez uczestników posiedzeń (szczegółowy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 7-17, 30-32, płyta_CD1, 476-531, 996-1153, 2073-2260, płyta_CD4)

2.3. W ramach Ministerstwa nie został powołany Kierownik Programu OSE. Kierownik Programu OSE został wyznaczony w NASK. Funkcję tę w okresie od 24 kwietnia 2017 r. do 30 kwietnia 2019 r. pełniła Pani Agnieszka Marciniak, a od dnia 1 maja 2019 r. Pan Łukasz Kordas¹³. Dyrektor Generalny MC poinformował, że *w Ministerstwie nie został wyznaczony kierownik programu. (...) zgodnie z zarządzeniem w sprawie zatwierdzania do realizacji oraz zarządzania projektami, programami i portfelem projektów w resorcie cyfryzacji (którego – jak wskazano w pierwszych wyjaśnieniach – nie stosuje się do prowadzenia nadzoru nad realizacją OSE przez MC), funkcje kierownika programu (projektu) powinna pełnić osoba odpowiadająca za dostarczenie produktów programu (projektu) – a więc w przypadku OSE osoba zatrudniona w NASK, podmiocie realizującym OSE.*

Za bieżące zarządzanie i nadzór nad realizacją OSE odpowiadał z ramienia MC Pan Dominik Kopera p.o. Zastępcy Dyrektora Departamentu Telekomunikacji oraz pracownicy tego departamentu. Ponadto, Komitet Sterujący wskazał Pana Dominika Koperę na zastępcę Kierownika projektu OSE.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2019 r. zadania w zakresie nadzoru nad realizacją OSE, udzielania i rozliczania dotacji celowej realizowane były przez pięciu pracowników Departamentu Telekomunikacji, którzy posiadali kompetencje w zakresie zarządzania projektami.

(akta kontroli str. 996-1003, 1154-1167, 2073-2260)

Na potrzeby Programu OSE w MC nie prowadzono rejestru ryzyk, natomiast ryzyka zostały zdefiniowane dla poszczególnych projektów dotyczących wdrożenia OSE, dofinansowanych ze środków PO PC, w ramach ich studiów wykonalności. Rejestr ryzyk wraz z planowanymi lub podjętymi działaniami zaradczymi prowadzony jest przez NASK i stanowi element comiesięcznych raportów monitoringowych przedkładanych do Rządowego Biura Monitorowania Projektów działającego¹⁴ w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz Ministrowi Cyfryzacji za pośrednictwem systemu MonAliza. Ponadto, ryzyka, planowane oraz podjęte działania zaradcze omawiane były na posiedzeniach KS. Tym samym Minister pełniąc funkcję Przewodniczącego KS posiadał bieżące informacje o problemach występujących w pracach nad OSE.

(akta kontroli str. 7-17, 996-1178, 2261-2291)

2.4. NASK na posiedzeniu Komitetu Sterującego w dniu 21 lipca 2017 r. przedstawił harmonogram Programu OSE. Szczegółowy harmonogram realizacji OSE stanowił załącznik do *Planu projektu OSE Ogólnopolska Sieć Edukacyjna*¹⁵. Ponadto, koncepcyjny harmonogram wdrożenia OSE został zawarty we *Wstępnym projekcie koncepcji sieci OSE*. Harmonogram był zmieniany m.in. w związku z działaniami zmierzającymi do uzyskania finansowania OSE ze środków UE w ramach projektów OSE-B, OSE-D i OSE-S. Harmonogram prac był prezentowany i omawiany na posiedzeniach KS. Dyrektor Generalny MC podał, że odzwierciedleniem aktualnego harmonogramu prac nad wdrożeniem OSE są

¹² W listopadzie 2018 r.

¹³ Osoby te były zatrudnione w NASK na stanowisku kierownika Pionu OSE.

¹⁴ Jednostka funkcjonująca w strukturze Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

¹⁵ Wersja 6 z 4 stycznia 2018 r.

harmonogramy podłączania szkół, publikowane przez operatora OSE na stronie BIP NASK-PIB zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy o OSE, oraz na stronie internetowej OSE¹⁶.

(akta kontroli str. 7-17, 996-1003, 2140-2170)

2.5. NASK-PIB na bieżąco informował Ministerstwo o postępach prac nad OSE składając codzienne raporty. Od momentu przystąpienia Operatora OSE do podłączania szkół do tej sieci organizowano codzienne spotkania z udziałem przedstawicieli Ministerstwa i NASK, na których prezentowano codzienne raporty. NASK przedstawiał również Ministrowi comiesięczne sprawozdania z postępu prac nad OSE, które następnie przekazywane były do Rządowego Biura Monitorowania Projektów w systemie MonAliza. Ponadto, Minister Cyfryzacji otrzymał osiem raportów z realizacji poszczególnych etapów Programu OSE, obejmujących okresy miesięczne, dwumiesięczne i kwartalne.

(akta kontroli str. 7-33, płyta_CD1, płyta_CD2, płyta_CD3, 1195-1290)

2.6. Zgodnie z harmonogramem zawartym zarówno we wstępnej koncepcji OSE, jak i w OSR, zaplanowano podłączenie do sieci OSE:

- 1 500 lokalizacji w 2018 roku,
- 12 700 lokalizacji w 2019 roku,
- 19 500 lokalizacji w 2020 roku.

Zgodnie z harmonogramem zawartym w projekcie OSE-D zaplanowano wdrożenie szkolnych sieci dostępowych w 2 345 szkołach do końca 2018 r., w 17 509 do końca 2019 r. i w 30 503 do końca 2020 r.

W sprawozdaniu końcowym z realizacji zadań określonych w umowie dotacji celowej nr 2/D/DT/2018 (NASK nr 23810/OSE2018) NASK wskazał, że nie został zrealizowany założony na 2018 r. plan podłączenia do OSE 1 500 lokalizacji szkół. Ze sprawozdania wynika, że do OSE podłączonych zostało 366 szkół w 328 lokalizacjach.

Dyrektor Generalny MC poinformował, że *Operator OSE od czerwca 2018 roku rozpoczął proces zawierania umów ze szkołami na świadczenie usług OSE. Do końca 2018 roku zawarto 2 329 umów, a zamówiono u operatorów 1 732 łącza, z czego jednak tylko dla 643 z nich operatorzy zadeklarowali gotowość do świadczenia usług dostępu do Internetu na potrzeby OSE do końca 2018 roku. Głównymi problemami jakie pojawiły się w trakcie realizacji OSE to:*

- *wolniejsze niż zakładano tempo oddawania gotowych przyłączy przez operatorów;*
- *nierozstrzygnięcie postępowań na zakup usług transmisji danych od operatorów dla wielu części udostępnionych w postępowaniach,*
- *długotrwałe procesy rekrutacyjne do zespołów NASK-PIB i związane z tym trudności w organizacji wystarczającej ilości zasobów niezbędnych do przygotowania koncepcji podłączania szkół oraz zlecania zamówień instalacji do podwykonawców,*
- *błędy w początkowej fazie procesu instalacji usług OSE, zarówno po stronie organizacji procesu przez NASK, organizacji procesu przez podwykonawcę jak i obiektywne problemy w samych szkołach.*

Analiza protokołów z posiedzeń Komitetu Sterującego, codziennych oraz okresowych raportów przygotowywanych przez NASK wykazała, że Ministerstwo było na bieżąco informowane o postępach i problemach jakie występują w realizacji OSE. W związku z tymi problemami wprowadzony został plan naprawczy polegający m.in. na podziale przyłączania szkół do OSE na dwa etapy: pierwszy polegający na wykonaniu tzw. białego montażu – instalacji urządzeń i dróg kablowych oraz drugi polegający na uruchomieniu usługi OSE w szkole po dostarczeniu łącza przez

¹⁶ <https://ose.gov.pl/harmonogram-przylaczen>

operatora. Ponadto, w NASK podejmowano działania mobilizujące operatorów i firmy podwykonawcze podłączające szkoły do sieci OSE.

Według stanu na dzień 31 sierpnia 2019 r. z 30 503 szkół przewidzianych do podłączenia do OSE¹⁷:

- 3 009 szkół w 2 575 lokalizacjach miało uruchomione usługi OSE,
- 2 574 szkoły w 2 134 lokalizacjach miały wykonane wewnętrzne instalacje sieci OSE. Usługi OSE zostaną uruchomione po przekazaniu łącz przez operatorów lokalnych.
- 9 520 szkół w 7 882 lokalizacjach miało podpisane umowy na podłączenie do sieci OSE.

Dyrektor Generalny MC poinformował, że *główną przyczyną opóźnień w realizacji Programu OSE są odległe terminy oddawania gotowych łącz do szkół, deklarowane przez Operatorów w postępowaniach przetargowych, większość deklarowanych terminów na ten rok przypada na dzień 31.12.2019 r. (...) w celu realizacji planu podłączenia 12 700 lokalizacji NASK wprowadził następujące działania mające na celu minimalizację opóźnień wynikających z późniejszych terminów oddawania łącz przez Operatorów:*

- *realizację usługi „białego montażu” w lokalizacjach nie PO PC (szkół podłączonych przez operatorów w ramach komercyjnych inwestycji) przez podwykonawców, tzn. instalację sprzętu w szkołach, która zajmowała najwięcej czasu w całościowym procesie instalacji oraz w kolejnym etapie po oddaniu łącz realizowana jest instalacja usług OSE. Po oddaniu łącz przez Operatorów będzie można wykonać znacznie większą liczbę samych instalacji usług OSE w lokalizacji z wykonanym białym montażem,*
- *obciążanie Operatorów karami umownymi za opóźnienia w oddawaniu gotowych łącz w stosunku do deklarowanych umownych terminów,*
- *w nowych postępowaniach na usługę świadczenia transmisji danych pomiędzy szkołami, a punktami ODN wprowadzono nowe kryterium dotyczące terminu gotowości łącz oddawanego przez Operatorów, im krótszy termin zadeklarowany przez Operatora tym wyższa liczba przyznanych punktów w procesie oceny ofert.*

NIK zwraca uwagę, że na dzień 31 sierpnia 2019 r. usługi OSE zostały uruchomione w 2 575 lokalizacjach (tj. 20,3%) z 12 700 zaplanowanych do podłączenia w 2019 r., czyli w 13,2% lokalizacji z 19 500 przewidzianych do podłączenia do końca 2020 r. Wskazuje to, że istnieje ryzyko niepodłączenia usług OSE do wszystkich szkół w terminie do końca 2020 r., określonym w uchwale nr 90/2017 Rady Ministrów z dnia 13 czerwca 2017 r. w sprawie realizacji *Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej „100 Mega na 100-lecie”*.

(akta kontroli str. 187, 418, 599, 996-1153, 1460-1644, 2069-2106, 2395-2405)

2.7. Opracowana przez NASK *Wstępna koncepcja projektu OSE* została poddana w 2017 r. audytowi zleconemu przez NASK firmie doradczej [...] ¹⁸. Wyniki audytu zostały zawarte w dokumencie pn. *Podsumowanie prac obejmujących weryfikację przygotowanego przez NASK projektu budowy Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (OSE)*. Wyniki tego badania zostały przedstawione Komitetowi Sterującemu ¹⁹. W protokole z posiedzenia KS zawarto informację, że: *Firma doradcza potwierdziła poprawność ogólnych koncepcji, założeń budżetu OSE – wszelkie rozbieżności zostały zaprezentowane, przedyskutowane oraz mają być zamieszczone w ostatecznym dokumencie podsumującym prace*. Dokument przedstawiony

¹⁷ Zgodnie z harmonogramem zawartym w projekcie OSE-D.

¹⁸ Wyłączenie informacji na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2019 poz. 1429) – dane osobowe.

¹⁹ Na posiedzeniach KS w sierpniu i we wrześniu 2017 r.

w toku kontroli NIK jako podsumowanie audytu wykonywała ww. firma, która na podstawie umowy zawartej z NASK²⁰ przygotowywała również *Analizę możliwych obszarów funkcjonowania Operatora Sieci Edukacyjnej (OSE)* oraz uczestniczyła w przygotowaniu *Wstępnej koncepcji projektu OSE* (szczegółowy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 2073-2106, 2112-2122, 2292-2394)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W MC zauważono potrzebę weryfikacji przygotowanej przez NASK koncepcji OSE, jednakże Ministerstwo nie posiadało niezależnej oceny prawidłowości tej koncepcji oraz zaproponowanego kosztorysu prac. Przedstawiony w toku kontroli przez MC dokument *Podsumowanie prac obejmujących weryfikację przygotowanego przez NASK projektu budowy Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (OSE)* przygotowany przez firmę [...] ²¹ nie może stanowić dla Ministra Cyfryzacji niezależnej oceny prawidłowości przygotowanej przez NASK koncepcji wykonania sieci OSE oraz weryfikacji zaproponowanego kosztorysu prac. Firma, która opracowała ww. dokument, jednocześnie uczestniczyła bowiem wspólnie z NASK w przygotowaniu *Wstępnej koncepcji projektu OSE* oraz *Analizy możliwych obszarów funkcjonowania Operatora Sieci Edukacyjnej (OSE)*.

Dyrektor Generalny MC poinformował, że *Ministerstwo nie zdecydowało o wyborze podmiotu przeprowadzającego „audyt”, (...) natomiast posiadało wiedzę, że „audyt” wykonywany będzie przez firmę [...] ²². (...) należy jednak zauważyć, że w pracach nad koncepcją OSE NASK konsultował się z wieloma podmiotami działającymi na rynku usług ICT lub związanymi z tym rynkiem (zarówno komercyjnymi jak i publicznymi), a przeprowadzenie dodatkowego badania założeń koncepcji OSE mogło zostać wykonane jedynie przez podmiot rozumiejący całokształt planowanego przedsięwzięcia, nie mający jednocześnie bezpośredniego interesu ekonomicznego w uczestnictwie w nim. W tym sensie katalog potencjalnych podmiotów mogących przeprowadzić „audyt” był bardzo wąski. (...) W obliczu całokształtu prac nad OSE (w szczególności mnogości analizowanych stanów faktycznych i potencjalnych rozwiązań) oraz zgody z treścią wypracowanych dokumentów nie dostrzeżono potrzeby dalszego niezależnego „badania” przyjętej koncepcji – uznano, że nie wniosłoby to już wartości dodanej do trwających prac.*

Zdaniem NIK w sytuacji gdzie NASK samodzielnie planuje budżet przedsięwzięcia, które będzie realizował, a tym samym reprezentuje zarówno wykonawcę, jak i sponsora projektu (MC), powinna być przeprowadzona niezależna od NASK weryfikacja przyjętych koncepcji prac nad OSE oraz prawidłowości sporządzonego kosztorysu zwłaszcza, że koszt prac nad OSE został określony na 357 mln zł z budżetu państwa.

(akta kontroli str. 2073-2106, 2112-2122, 2292-2394, 2406-2507)

2. Protokoły z posiedzeń Komitetu Sterującego odbywających się w okresie od 13 lipca 2017 r. do dnia 14 lipca 2019 r. nie zostały podpisane przez uczestników posiedzeń, co było niezgodne z § 2 decyzji nr 46 Ministra Cyfryzacji z dnia 24 września 2018 r. w sprawie o powołania Komitetu Sterującego dla projektu „Ogólnopolska Sieć Edukacyjna”. Stosownie do tego przepisu z posiedzenia

²⁰ Umowa nr 21732 z dnia 6 marca 2017 r.

²¹ Wyłączenie informacji na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2019 poz. 1429) – dane osobowe.

²² Wyłączenie informacji na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2019 poz. 1429) – dane osobowe.

Komitetu Sterującego sporządza się protokół podpisywany przez uczestników posiedzenia. Dyrektor Generalny MC wyjaśnił, że *protokoły z posiedzeń KS nie były i nie są podpisywane, bowiem uznano, że stanowi to zbędną czynność formalną, nie mającą wpływu na „ważność” tych dokumentów (same protokoły są zaś dystrybuowane wśród uczestników KS drogą mailową)*. Decyzją nr 22 z dnia 15 lipca 2019 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego dla programu „Ogólnopolska Sieć Edukacyjna” Minister zniósł obowiązek podpisywania protokołów z posiedzeń KS.

(akta kontroli str. 996-1153, 2073-2111)

3. Finansowanie i realizacja działań związanych z wdrażaniem OSE

3.1. W latach 2017-2019 Minister Cyfryzacji nie przyznawał jednostkom samorządu lokalnego dotacji na realizację prac adaptacyjnych niezbędnych dla przyłączenia szkół do OSE. Dyrektor Generalny poinformował, że (...) *od 2017 roku Minister Cyfryzacji nie przyznaje dotacji z budżetu państwa na samodzielne przyłączenie szkół do szybkiego Internetu. Ostatnim rokiem, w którym takie dotacje były przyznawane był rok 2016, lecz dotacji nie udzielano bezpośrednio jednostkom samorządu terytorialnego, a wojewodom, którzy następnie dystrybuowali środki dotacji na poziom lokalny (procedurę określały przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 100 ust. 3 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne). (...) zdecydowano jednak o zapewnieniu wszystkim szkołom w Polsce dostępu do nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej w ramach projektów budowy sieci szerokopasmowych dofinansowanych ze środków PO PC (konkurs na dofinansowanie projektów, uwzględniający to założenie, został ogłoszony przez Centrum Projektów Polska Cyfrowa we wrześniu 2016 roku) (...)*. Ponadto, Dyrektor Generalny podał, że w ramach I osi priorytetowej Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa wspierana jest budowa nowoczesnych, szerokopasmowych sieci dostępowych. Wsparcie skierowane jest na obszary, na których budowa sieci w ramach inwestycji komercyjnych nie jest opłacalna. Beneficjentami są operatorzy telekomunikacyjni, którzy są zobligowani do podłączenia do Internetu o symetrycznej przepustowości min. 100 Mb/s szkół, które nie posiadają tego dostępu - znajdujących się na danym obszarze konkursowym oraz objęcia zasięgiem gospodarstw domowych. Dotychczas przeprowadzono i rozstrzygnięto trzy konkursy. Na dzień 3 września 2019 r. w ramach projektów dofinansowanych z PO PC, podłączonych do szybkiego Internetu w ramach I i II konkursu było 7 415 szkół. Zakończono realizację 75 projektów, których wartość dofinansowania UE wyniosła ogółem 3 868 937 985,21 zł²³.

(akta kontroli str. 7-17, 2395-2405)

3.2. W art. 15 ust. 1 ustawy o OSE przewidziano limity wydatków budżetu państwa na poszczególne lata, przeznaczonych na wykonywanie zadań określonych w tej ustawie. W OSR przygotowanym dla ww. ustawy założono, że OSE zostanie utworzona w latach 2018-2020, a koszty wdrożenia i funkcjonowania OSE w latach 2018–2021 wyniosą 357 mln zł (z budżetu państwa) oraz 320 mln ze środków Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. Środki na budowę i utrzymanie tej sieci dotyczą lat 2018 – 2021, zaś środki przewidziane w następnych latach wydatkowane będą na utrzymanie sprawnego działania tej sieci. I tak:

na 2018 r. – 13 mln,

na 2019 r. – 77 mln,

na 2020 r. – 129 mln,

²³ Podana kwota dotyczy wszystkich projektów, które otrzymały dofinansowanie w PO PC na budowę sieci dostępu do szerokopasmowego Internetu, tj. objęcia zasięgiem gospodarstw domowych oraz podłączenia szkół.

na 2021 r. – 138 mln,

na lata 2022 – 2027 – po 164 mln każdego roku.

Wydatki związane z realizacją Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej planowane były w Ministerstwie w wysokościach określonych w ustawie o OSE. Wydatki planowane były na dotacje dla Operatora OSE przyznawanej na realizację zadań określonych w art. 5 ustawy o OSE, tj. na: przygotowanie OSE w sposób umożliwiający świadczenie z jej wykorzystaniem usług, jej eksploatację, utrzymanie, usuwanie awarii, modernizacje oraz nadzór na jej funkcjonowaniu; świadczenie szkole usługi szerokopasmowego dostępu do Internetu o symetrycznej przepustowości co najmniej 100 Mb/s; świadczenie szkole usług bezpieczeństwa teleinformatycznego, obejmujących ochronę przed szkodliwym oprogramowaniem oraz monitorowanie zagrożeń i bezpieczeństwa sieciowego; promowanie zasad bezpiecznego korzystania z technologii cyfrowych; tworzenie i udostępniania usług ułatwiających użytkownikom OSE dostęp do technologii cyfrowych.

(akta kontroli str. 1896-2064)

3.3. Szacowania kosztów wdrożenia i funkcjonowania OSE dokonał NASK. W toku kontroli przedstawiono przygotowaną przez NASK i przekazaną Ministrowi Cyfryzacji roboczą dokumentację w zakresie szacowania kosztów (pliki xls.) Dyrektor Generalny MC poinformował, że *NASK jest państwowym instytutem badawczym (w momencie przystąpienia do prac nad OSE – instytutem badawczym), działającym od 1993 roku na podstawie ustawy o instytutach badawczych i nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw informatyzacji. Zgodnie ze statutem NASK (zarówno jako instytutu badawczego, jak i państwowego instytutu badawczego), przedmiotem działania NASK jest (było) prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych w zakresie m.in. telekomunikacji, teleinformatyki czy społeczeństwa informacyjnego, a także opracowywanie i wdrażanie – na podstawie badań i prac – m.in. usług telekomunikacyjnych i teleinformatycznych. W momencie przystąpienia do prac nad OSE NASK miał więc (i nadal ma) unikalną pozycję w krajowym środowisku podmiotów działających na rynku ICT – jest podmiotem działającym przede wszystkim w celach badawczo-rozwojowych, posiadającym wynikające z tego doświadczenie i wiedzę, jednocześnie wzbogacone o równoległe realizowaną agendę komercjalizacji wyników badań i prac rozwojowych. (...) „przejęcie” nadzoru nad NASK przez Ministerstwo Cyfryzacji stworzyło dla Ministerstwa unikalną możliwość bezpośredniego powierzenia NASK prac nad koncepcją OSE. Ministerstwo bowiem samodzielnie nie dysponowało wcześniej aż tak rozległą wiedzą, niezbędną do przygotowania niezwykle skomplikowanego programu. W obliczu przejęcia nadzoru nad NASK nie było więc potrzeby zlecenia prac nad koncepcją OSE – w tym opracowania budżetu programu – podmiotowi spoza „organizacji” MC. Natomiast w kwestii udziału w pracach nad OSE podmiotów niezależnych względem MC i NASK należy ponownie podkreślić, że NASK konsultował założenia OSE z podmiotami „zewnętrznymi”, w związku z czym Ministerstwo nie widziało potrzeby dodatkowego zlecenia (poza przeprowadzonym „audytem”) przeprowadzenia niezależnych prac koncepcyjnych/analizacyjnych dotyczących tak założeń wdrożenia OSE, jak i oszacowanego budżetu.*

(akta kontroli str. 2140-2246, 2261-2291, płyta_CD5)

3.4. Środki przewidziane w ustawie o OSE na lata 2022 – 2027 mają być wydatkowane na zapewnienie sprawnego działania sieci OSE. Środki zaplanowano w stałej wysokości 164 mln rocznie. Dyrektor Generalny MC poinformował, że *co do tożsamej wysokości środków przewidzianych na wykonywanie zadań operatora OSE w latach 2022-2027 należy wyjaśnić, że celem było wyrównanie obciążeń po stronie budżetu państwa w każdym kolejnym roku po zakończeniu fazy wdrożenia OSE oraz uniknięcie kumulacji wydatków w poszczególnych latach (związanych*

np. z koniecznością serwisu/wymiany urządzeń), co osiągnięto poprzez odpowiednie dostosowanie i zapewnienie elastyczności harmonogramu postępowań zakupowych w całym cyklu życia programu OSE. W zakresie wzrostu kosztów utrzymania OSE założono możliwość wzrostu tych kosztów, przyjmując jednakże, że ich zasadnicza część (jak np. dzierżawa łączy od operatorów) nie powinna ulec zmianie, bądź w ramach tych samych kosztów możliwe będzie uzyskanie znacznie lepszych warunków usług.

(akta kontroli str. 2261-2291)

3.5. W okresie objętym kontrolą MC zawarło z NASK dwie umowy dotacji na łączną kwotę 90 000 000,00 zł²⁴. Podpisanie powyższych umów poprzedzone było złożeniem przez NASK wniosków o udzielenie dotacji celowej w terminach zgodnych z art. 12 ust. 1 oraz art. 13 ustawy o OSE²⁵. Zgodnie z zawartymi umowami dotowaniu podlegały zadania wymienione w art. 5 ustawy o OSE.

Kontrola wykazała, że umowy dotacji sporządzono zgodnie z wymogami określonymi w art. 150 ufp. W przypadku umowy dotacji na 2018 r., beneficjent złożył sprawozdanie z wykonania zadania w terminie wynikającym z umowy dotacji, tj. 30 stycznia 2019 r., natomiast rozliczenie końcowe zadań powierzonych umową dotacji celowej zostało zatwierdzone przez Ministra po upływie 72 dni od dnia złożenia sprawozdania końcowego (dalszy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 1291-1732)

3.6. W ramach dotacji na 2018 r. pierwsza transza w wysokości 3 250 000,00 zł została wypłacona w dniu 21 lutego 2018 r., natomiast druga transza w wysokości 9 750 000,00 zł w dniu 5 grudnia 2018 r. Wypłata drugiej transzy nastąpiła po wydatkowaniu przez NASK 94% otrzymanych dotychczas środków²⁶ oraz po zatwierdzeniu w dniu 1 grudnia 2018 r. przez Ministra Cyfryzacji złożonego przez NASK sprawozdania częściowego z wykonania zadania w ramach udzielonej dotacji celowej z 6 listopada 2018 r., co było zgodne z § 4 pkt 4 umowy dotacji celowej.

Analiza sprawozdania z wykonania zadań wykazała, że część wydatków została poniesiona przez NASK przed otrzymaniem pierwszej transzy dotacji. Jak poinformował Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego, NASK nie zgłaszał Ministerstwu problemów związanych z finansowaniem ustawowych zadań.

Przyznane NASK w ramach dotacji celowej środki zostały przeznaczone m.in. na sfinansowanie organizacji projektu w zakresie niezbędnym dla rozpoczęcia świadczenia usług OSE, przygotowanie usług bezpieczeństwa teleinformatycznego, uruchomienie portalu informacyjno – serwisowego, usługi dzierżawy łączy telekomunikacyjnych oraz działania promocyjne i szkoleniowe i niezbędny do realizacji zadań sprzęt i materiały.

W ramach dotacji na 2019 r. Ministerstwo w dniu 7 marca 2019 r. przekazało do NASK pierwszą transzę w wysokości 19 250 000,00 zł.

(akta kontroli str. 1418-1490, 1635-1640, 1730-1732, 2261-2274)

NASK nie wykorzystał w pełni kwoty dotacji wynikającej z umowy nr 2/D/DT/2018 (NASK nr 23810/OSE2018) i w dniu 15 stycznia 2019 r., tj. w terminie zgodnym z art. 168 ust. 1 ufp, dokonał zwrotu niewykorzystanej części dotacji na konto MC²⁷.

²⁴ Umowa dotacji celowej nr 2/D/DT/2018 (NASK nr 23810/OSE2018) z dnia 17 stycznia 2018 r. na kwotę 13 000 000 zł, zmieniona aneksem nr 1 z 31 października 2018 r. i aneksem nr 2 z 11 grudnia 2018 r. oraz umowa dotacji celowej nr 2/D/DT/2019 (NASK nr 29751/OSE2019) z 13 lutego 2019 r. na kwotę 77 000 000 zł, zmieniona aneksem nr 1 z 28 maja 2019 r. oraz aneksem nr 2 z 15 lipca 2019 r.

²⁵ Wniosek o udzielenie dotacji na 2018 r. NASK złożył 20 grudnia 2017 r., natomiast wniosek o udzielenie dotacji na 2019 r. – 28 czerwca 2018 r.

²⁶ Faktycznie poniesione wydatki wyniosły 3 046 477,53 zł.

²⁷ Zwrot na kwotę 2 728 528,40 zł.

W związku z tym, iż zwrócona kwota była wyższa niż ostateczna kwota niewykorzystanych środków finansowych z dotacji²⁸ wynikająca z zatwierdzonego w dniu 12 kwietnia 2019 r. rozliczenia końcowego, MC dokonało w dniu 25 kwietnia 2019 r. zwrotu nadpłaty na konto NASK²⁹. Jak poinformował Dyrektor Generalny, niższe niż planowane wykorzystanie środków z dotacji wynikało przede wszystkim z oszczędności powstałych w kategoriach kosztowych, głównie w kategorii usługi obce, co było bezpośrednio związane z niższą niż zakładano liczbą uruchomionych łączy dostępowych i podłączonych do OSE szkół.

(akta kontroli str. 1641-1644, 2073-2100)

3.7. Kontrolą objęto 25 dowodów księgowych³⁰, na łączną kwotę 2 675 838,02 zł, tj. 25,5% całej kwoty wydatków poniesionych ze środków dotacji udzielonej w 2018 r. Ustalono, że wszystkie wydatki objęte badaniem zostały poniesione na zadania ujęte w art. 11 ustawy o OSE.

(akta kontroli str. 1733-1738)

3.8. Dyrektor Generalny MC poinformował, że Ministerstwo przeprowadziło kontrolę jednego z postępowań NASK związanego z realizacją Programu OSE, które dotyczyło zakupu wsparcia usług prawno-doradczych na potrzeby realizacji Programu. W wyniku kontroli MC stwierdziło, że NASK nie dokonał wyboru najbardziej korzystnej dla Instytutu oferty, a postępowanie prowadzone było w sposób dyskryminujący innych oferentów. W związku z powyższym NASK rozwiązał umowę na usługi prawno-doradcze.

Dyrektor Generalny zaznaczył, że MC przewidziało w 2019 r. przeprowadzenie kontroli działalności finansowej, organizacji i jakości pracy oraz jakości zarządzania NASK-PIB, w ramach której przewiduje się także przeprowadzenie kontroli NASK w zakresie realizacji programu OSE³¹.

(akta kontroli str. 9-17, 1179-1194)

3.9. Zgodnie z art. 5 pkt 5 ustawy o OSE do zadań NASK jako Operatora OSE należy tworzenie i udostępnianie usług ułatwiających użytkownikom OSE dostęp do technologii cyfrowych. Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego poinformował, że *W uzasadnieniu do ustawy o OSE wskazano, że „Operator OSE będzie tworzył i udostępniał usługi ułatwiające użytkownikom OSE dostęp do technologii cyfrowych zarówno uczniom, jak i nauczycielom oraz pracownikom szkół. Działania podejmowane przez operatora OSE zmierzać będą do ułatwienia uczestnikom systemu oświaty kontaktu z technologią – w zakresie: konfiguracji komputerów pod standardy bezpieczeństwa (konfigurator OSE), inwentaryzacji sprzętu oraz oprogramowania dla sprawnego zarządzania, rozwiązań, które pozwalają uruchamiać nowoczesne oprogramowanie na starszym sprzęcie komputerowym (typu pulpit zdalny), rozwiązań towarzyszących samemu procesowi dydaktycznemu.” (...)* Wspierając proces pozyskiwania szkół operator OSE: opracował dostępne online materiały instruktażowe i informacyjne dla szkół, dyrektorów oraz TRS, m.in. instruktaż zgłaszania szkoły do OSE w formie pakietu materiałów informacyjnych „Przyłącz się do OSE” (plakat informacyjny, ulotka, prezentacja Power-Point i broszura). NASK opracował również szereg materiałów instruktażowych dla dyrektorów szkół i TRS w postaci filmów, webinarów oraz materiałów edukacyjnych (które znajdują się na stronie ose.gov.pl), np. film instruktażowy „Konfiguracja sieci oraz urządzeń”, materiał szkoleniowy „Konfiguracja

²⁸ Rzeczywiste wydatki z dotacji wyniosły: 10 473 896,25 zł, a kwota niewykorzystana: 2 526 103,75 zł.

²⁹ Zwrot na kwotę 156 922,52 zł.

³⁰ Dobór celowy wg osądu kontrolera.

³¹ Zgodnie z *Planem kontroli* przedmiotowa kontrola jest zaplanowana na III/IV kwartał 2019 r.

sieci LAN”, webinar³² „Bezpieczeństwo OSE”, Przeprowadził szkolenie dla TRS OSE oraz administratorów sieci szkolnych LAN. Szkolenie nt. „OSE: instalacja, obsługa, bezpieczeństwo” (...) W celu realizacji zadań dotyczących promowania zasad bezpiecznego korzystania z technologii cyfrowych, zastosowania narzędzi cyfrowych i technologii informacyjno-komunikacyjnych operator OSE: wytworzył i udostępnił na stronie ose.gov.pl materiały edukacyjne, zainicjował projekt OSEhero mający na celu promowanie aktywnych nauczycieli, rozwój nauczania z zastosowaniem nowoczesnych technologii, zorganizował 7 czerwca 2019 r. Kongres Edukacyjny NASK – „OSE świat możliwości”, którego zadaniem była popularyzacja założeń programu OSE, promując nowoczesną technologię i wykorzystanie narzędzi cyfrowych w edukacji.

(akta kontroli str. 2261-2291)

3.10. Jednym z zadań Operatora OSE wynikającym z art. 5 pkt 4 ustawy o OSE oraz umowy dotacji jest prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych. W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r. NASK m.in.: przygotował i opublikował materiały informacyjne, opracował merytorycznie i graficznie trzy moduły kursu e-learningowego, przygotował i opublikował materiały szkoleniowe dla nauczycieli z zakresu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie oraz kursów ICT, zorganizował szkolenie stacjonarne dla technicznych reprezentantów szkoły/administratorów LAN. Ponadto, zostały nagrane i zmontowane materiały filmowe z trzech wystąpień podczas konferencji, nagrano i udostępniono online dwa filmy instruktażowe dedykowane administratorom sieci, opisano wybrane aplikacje mobilne oraz platformy wspomagające edukację przydatne nauczycielom oraz uczniom na różnych etapach edukacji, zdiagnozowano luki informacyjne, zlecono TVP Szczecin realizację ośmiu odcinków audycji „e-dukcja przyszłości”, a także wykonanie tablic informacyjnych OSE. Zgodnie z umową dotacji na 2019 r. NASK w ramach realizacji *Działań informacyjno-promocyjne dotyczących OSE i zasad bezpiecznego korzystania z technologii cyfrowych* zaplanował m.in. przygotowanie materiałów i narzędzi wspomagających proces komunikacji ze szkołami, materiałów informacyjnych dotyczących OSE, możliwości, korzyści i rezultatów rządowego programu, monitoring znajomości OSE (badania ilościowe i jakościowe), organizację szkoleń, seminariów, warsztatów.

W 2018 roku na posiedzeniu KS został zatwierdzony, przygotowany przez NASK, plan działań dot. realizacji Planu Komunikacji OSE, będący jednocześnie planem komunikacji i działań w obszarze promocji i komunikacji. Zakres podejmowanych przez NASK działań informacyjno-promocyjnych był omawiany na posiedzeniach KS. Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego poinformował, że Ministerstwo monitorowało i na bieżąco weryfikowało portal operatora OSE ose.gov.pl m.in. sprawdzano informacje zamieszczone na stronie, sugerowano zmiany. Ponadto, wszystkie działania informacyjno-promocyjne zrealizowane w ramach umowy dotacji celowej na 2018 rok zostały zweryfikowane pod względem merytorycznym i finansowym przy rozliczeniu końcowym dotacji.

(akta kontroli str. 1645-1729, 2000-2064, 2261-2291)

Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego poinformował, że w zakresie popularyzacji OSE Ministerstwo m.in. zleciło wykonanie filmu promocyjnego dotyczącego Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej z przeznaczeniem do rozpowszechniania w telewizji oraz sieci Internet, na stronie Ministerstwa Cyfryzacji publikowane są informacje na temat bieżącej realizacji Programu OSE, przedstawiciele Ministerstwa brali udział w spotkaniach służących dotarciu do różnych grup docelowych

³² Webinar to nowoczesny format szkoleniowy (rodzaj e-learningu) wykorzystujący transmisję audio-wideo w czasie rzeczywistym. (przyj. aut.)

i realizacji celów komunikacyjnych np. spotkania o charakterze branżowym, ze środowiskiem oświatowym, kongresy i konferencje m.in. w: międzynarodowej konferencji „Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Internecie”, kongresie edukacyjnym „OSE – świat możliwości”, konferencji „Szkoła w chmurze – chmura w szkole”. Ponadto, jak poinformował Dyrektor Biura, Minister Cyfryzacji wielokrotnie pisemnie informował organy prowadzące szkoły oraz kuratorów o programie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej i korzyściach z przystąpienia do Programu OSE – celem prowadzonej korespondencji było dotarcie z informacją o Programie OSE do każdej szkoły w Polsce.

(akta kontroli str. 2261-2291)

W ramach prowadzonych przez NASK działań informacyjno-promocyjnych organizowane były również spotkania z przedstawicielami szkół i organów prowadzących szkoły. Dyrektor Biura Dyrektora Generalnego poinformował, że w 2018 r. operator OSE przeprowadził jedno szkolenie nt. „OSE: instalacja, obsługa, bezpieczeństwo” dla nauczycieli, którzy pełnią funkcję Technicznego Reprezentanta Szkoły. Spotkanie było dedykowane administratorom sieci LAN oraz osobom zainteresowanym włączeniem swojej szkoły do projektu OSE. W szkoleniu wzięło udział 60 osób. W 2019 r. NASK zorganizował Kongres Edukacyjny NASK – „OSE świat możliwości”, który miał na celu popularyzację założeń programu OSE, od strony promocji nowoczesnej technologii i wykorzystania narzędzi cyfrowych w edukacji. Ponadto, Dyrektor Biura wskazał, że we wrześniu, październiku i grudniu 2019 r. planowana jest organizacja kolejnych spotkań dotyczących sieci OSE.

(akta kontroli str. 2073-2260)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Rozliczenie końcowe zadań powierzonych umową dotacji celowej nr 2/D/DT/2018 (NASK nr 23810/OSE2018) zostało zatwierdzone przez Ministra Cyfryzacji w dniu 12 kwietnia 2019 r., tj. po upływie 72 dni od dnia złożenia przez NASK-PIB sprawozdania końcowego, co było niezgodne z art. 152 ust. 2 ufp. Stosownie do tego przepisu zatwierdzenie przez dysponenta części budżetowej lub dysponenta środków, o których mowa w art. 127 ust. 2, rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym, przedstawionego przez obowiązującą do tego jednostkę, powinno nastąpić w terminie 30 dni od dnia jego złożenia.

Minister Cyfryzacji poinformował, że *beneficjent realizuje tak duże przedsięwzięcie po raz pierwszy i była to także pierwsza tak duża dotacja udzielona przez MC, dodatkowo udzielona na realizację szczególnie skomplikowanych zadań, wymagających od beneficjenta najwyższego poziomu skrupulatności w zarządzaniu dokumentacją finansową. W związku z błędami w sporządzonym zestawieniu dokumentów wpływającymi na sposób dokonania oceny merytorycznej i finansowej, a także dbałością Ministerstwa o prawidłowe rozliczenie przekazanych środków, sprawozdanie oraz dokumentacja dostarczone w ramach rozliczenia wymagały wielokrotnych konsultacji, wyjaśnień i uzupełnień przez NASK. W terminie od 30 stycznia do 11 kwietnia br. MC zwracało się pięciokrotnie do beneficjenta z prośbą o wyjaśnienie rozbieżności oraz uzupełnienie braków w przekazanej dokumentacji (...). Badanie wyjaśnień i uzupełnionej dokumentacji także było procesem czasochłonnym i miało wpływ na rozliczenie dotacji.*

Do niedotrzymania wskazanego w art. 152 ust. 2 ufp terminu, oprócz powodów leżących po stronie NASK, przyczyniły się również opóźnienia w wydawaniu opinii przez Departament Budżetu i Finansów (dalej DBiF). Przeprowadzona w toku kontroli NIK analiza działań prowadzonych przez Ministerstwo w ramach rozliczenia

dotacji wykazała, że DBiF wydał dwie opinie dotyczące sprawozdania końcowego z przekroczeniem terminów określonych w § 12 ust. 8 i 11 zarządzenia nr 12 Ministra Cyfryzacji z dnia 10 kwietnia 2018 r. w sprawie zasad udzielania, rozliczania i kontroli wykonania dotacji celowych (dalej zarządzenie nr 12)³³. Opinie te wydano po upływie odpowiednio 11 i 14 dni. Zgodnie z § 12 ust. 8 zarządzenia nr 12, DBiF dokonuje oceny sprawozdania pod względem finansowym i przekazuje opinię w sprawie sprawozdania z wykonania zadania do właściwej komórki, w terminie ośmiu dni, licząc od dnia otrzymania sprawozdania wraz z opinią od właściwej komórki organizacyjnej. Zgodnie z § 12 ust. 11 ww. zarządzenia, DBiF w terminie pięciu dni, licząc od dnia otrzymania od właściwej komórki merytorycznej złożonych przez beneficjenta wyjaśnień lub korekty sprawozdania w wykonania zadania, przekazuje właściwej komórce organizacyjnej opinię dotyczącą skorygowanego sprawozdania w z wykonania zadania. Dyrektor DBiF wyjaśnił, że *analiza sprawozdania w celu wydania opinii była pracochłonna z uwagi na dużą liczbę dokumentów (...) z uwagi na wnikliwą analizę, podczas której stwierdzono uchybienia formalne. (...) MC zwracało się pięciokrotnie do NASK, z prośbą o udzielenie dodatkowych wyjaśnień oraz uzupełnienie dokumentacji.(...) Wpływ na zaistniałą sytuację miała fluktuacja kadr pracowników zajmujących się rozliczeniem dotacji oraz absencja głównego księgowego.*

(akta kontroli str. 1460-1644, 2065-2072)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	1. W przypadku realizacji projektu informatycznego, należy zapewnić aby weryfikacja zaproponowanej koncepcji projektu oraz jego kosztorysu została przeprowadzona przez podmiot niezależny od wykonawcy przedsięwzięcia.2. Zapewnienie sporządzania jednolitej, kompletnej i spójnej Dokumentacji Inicjującej Projekt przy przygotowywaniu do realizacji kolejnych przedsięwzięć informatycznych finansowanych przez Ministra.
Wnioski	1. Terminowe rozliczanie dotacji celowych dla NASK.

³³ Dz. Urz. MC z 2018 r. poz. 12.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 7 listopada 2019 r.

Wiceprezes
Najwyższa Izba Kontroli
Małgorzata Motylow
/-/

.....
podpis

Zmiany w wystąpieniu pokontrolnym
dokonał:

Departament Administracji Publicznej
Dyrektor
Bogdan Skwarka

.....
Podpis

Warszawa, dnia lutego 2020 r.